

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תי' ♦ שנה ח' ♦ אבות ה'

עשב"ק בלק ♦ יב תמוז ה'תשפ'

דברי אלוקים חיים מרוך רבינו הגה"ק זיע"א

וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל.

הנה המפרשים דיקדקו במקראי קודש הללו ונדבר קצת מעצם שם הפרשה שנקראת פרשת "בלק" שהוא על שם רשע כבלק וקינ"ל בגמרא יומא (לח) הלא מסקיננין בשמייהו משום דכתיב ושם רשעים ירקב, ואם כן איך נקראת פרשה בתורה על שם רשע, ובאמת הקושיה זו הוא גם על פרשת קרח, שהוא על שם קרח, וביותר תמה והקשה החתם סופר, איך קרא אביו של קרח שם בנו כך, שהוא שם של אחד מאלופי עשיו, הנזכרים בתורה בפרשת וישלח (לו, טז)

והנה החיד"א בספרו יוסף אומץ (סימן יא) כתב דכשם שמתור להזכיר שם עכו"ם הכתובה בתורה (סנהדרין סג) כך מותר להסיק בשמייהו דרשעים שנזכרו בתורה, ולפי זה ניחא שאפשר לקרוא הפרשה זו ע"ש בלק וגם ע"ש קרח, ותורץ ג"כ התמיהה של החת"ס.

ולפי ענ"ד נראה לומר דהרי אמרו חז"ל ברא מזכה אבא ולכן שפיר הדבר בקרח ובלק דהלא מקורח יצא שמואל הנביא ששקול כנגד משה ואהרן וכן כ"ד משמרות עמדו מבני בניו וכולם מתנבאים ברוח הקודש וכמו שכתב רש"י בפרשת קרח, וכן מבלק יצא רות שיצא ממנה דוד המלך וכל מלכי בית יהודה והמלך המשיח שעליו אנו מצפים גם כן ייצא מזרעו של דוד, וכמ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מלכים, וכל זה בזכות שהקריב בלק, מ"ב קרבנות להקב"ה, ולכן אין קושיה איך קרינן שם פרשה ע"ש קרח וע"ש בלק, מכיון שדורות שיצאו מהם כיפרו על עון האבות.

ובאמת כל השמות של פרשיות התורה לא נתבאר למה ומדוע נקראו כך וגם זה פלא שאין שום פרשה שנקרא ע"ש האבות הק' אברהם יצחק ויעקב וגם לא על שם השבטים הקודשים ולא ע"ש משה ואהרן, אולם כל התורה נקראת תורת משה וכמו שכתוב "זכרו תורת משה עבדו וגו'".

אבל ע"ש נח נקרא פרשה ועל שרה אמינו נקראת הפרשה חיי שרה, וכל זה למה ומדוע לא נתבאר ולא ראינו מי שיסביר זאת, זה שלא ראינו אינה ראייה וצ"ע.

ומכיון שהזכרנו שרות יצאה מבלק, נביא את מאמר חז"ל (במסכת סוטה מז) שאיתא: אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות ואע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו רות שיצא ממנו שלמה שכתוב ביה אלף עולות יעלה שלמה, ואמר רבי יוסי בן חוני רות בתו של עגלון בנו של בלק היתה ויצא ממנה דוד ושלמה שהרבו קרבנות.

והנה המהרש"א (במסכת הוריות דף י) הקשה איך קיבל שכר בלק בשביל שבביל הקרבת כל אל הקרבנות שהקריב, הלא בלק בא לקפח לאחרים ובזה שהקריב קרבנות בא בהם לקלל את ישראל ובזה איתא בתוס' שעל זה אמרו חז"ל שנוח לו שלא נברא, מכיון שבא בעסק התורה ומצות לקפח לאחרים, ותירץ המהרש"א שהוא לא בא לקלל את ישראל רק מפני יראת עצמו.

המשך בעמ' ב'

פניני חיים

הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב (כג, ט)

אפשר לפרש בדרך רמז ע"פ מה דאיתא (תנ"כ"א זוטא פ"י) שבשעה שביקש בלעם להחריב את כל העולם ע"י לשון הרע נשבע הקב"ה לעמו ישראל שלא ישרה שכינתו על עובדי כוכבים רק בישראל לבד. עיי"ש. ואף אם נמצאים במצב השפל ביותר ומכונים בשם עם, אעפ"כ לבדד ישכון, בהם בלבד השכינה הקדושה תמיד, כמ"ש (ויקרא טז, טז) השוכן איתם בתוך טומאתם, וכמו שהעידה בהם התורה הק' (במדבר י, יד) וענן ה' עליהם יומם בנסעם מן המחנה וגו'.

(חוקי חיים)

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו (כג, א) לא הביט און ביעקב רומז על התגברות התאוות והנסיגות מצד נפש הבהמית הלוחמת תמיד עם האדם והוא גוף העבירה "ולא ראה עמל בישראל" עמול הוא כמו אדם שמתעמל ומתיגע מכובד המשא דהיינו שמתייאש בחשבו מה אני יכול לעשות ואני במילא כבר בדרגא נמוכה וחטאי גדלו עד לשמים, אם כן מה נחשב עבודתי, לכך אמרה התורה הק' "לא הביט און ביעקב" שהוא גוף העבירה "ולא ראה עמל בישראל" שהו בחינת ייאוש ולמה משום "שה' אלוקיו עמו" כי ידוע שהנפש הישראלית, הוא חלק אלוקי ממעל, לכן יש לו סייעתא דשמיא כפי ערכו ובזה הוא יכול לכוף את יצרו "ותרועת מלך בו" כמ"ש תרועם בשבט ברזל" פירוש שימסור נפשו לה' ובמסירות נפש יכול להתקרב אל ה', ובזה יכול אפילו לתקן את פגם מידת יסוד.

(שומר אמונים)

דברות קודש מרוך רבינו עט"ר שליט"א

וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל.

ומפרש רש"י שקצו בחייהם.

הנה רואים אנו בפסוק כפילות לשון, וירא בלק לשון ראייה וכן לשון פחד, מפני מי, מפני "ישראל" ממשיך הפסוק "ויגר מואב מפני העם" שוב פעם לשון פחד אלא כעת מפני העם ולא מזכיר ישראל, ולאחר מכן שוב פעם "ויקץ מואב מפני בני ישראל"

אפ"ל שבני ישראל מרמז על גדולים וצדיקים, שיושבים ב"ה על התורה והעבודה, חוכים לתורה וגדולה במקום אחד, שמהם אכן קץ מואב, אבל ויגר מואב מאלו שבחרו לרדת לעם, ואף לא שומרים על כבודם, בכדי לקרב את המוני פשוטי העם לאביהם שבשמים, והחזירו בתשובה אלפים מישראל, ועברו ועוברים רדיפות ומניעות שאכמ"ל, מפני שרק מהם מפחדים הבלק והמואב שבכל דור ודור.

הנה כתוב בשירת הים 'אילי מואב יאחזמו רעד', הרי שכן נגזר שמואב יפחדו מביאת ישראל, זה לא ה' בבחירה שלהם. אלא שמואב ברשעתם 'ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא', דהיינו במקום לפחד מהרבונו של עולם להבין שהנצחון על סיחון ועוג הוא מיד ה' ושלא כדרך הטבע, תלו זאת המואבים במה שעם ישראל הוא 'רב', דהיינו יש להם צבא גדול ולכן הם ניצחו, זה כבר ה' בבחירה שלהם איך להסתכל על הענין.

וכמו שכתוב וירא בלק וכו' ויגר מואב מפני בני ישראל, זה הוי כמו שעוסק בתורה ובמצות, כדי לקנות לו שם טוב לעצמו, וע"ז נאמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וכמו כן אצל בלק שהקריב קרבנות לה' הוי כמו מי שרצה לקנות שם לעצמו, דהיינו שהביא קרבנות שלא לשמה רק בשביל לקנות לו שם, ולכן זכה שבא לשמה שזרעו שיצא ממנו דהיינו דוד ושלמה הקריבו קרבנות אך ורק לשמה ע"ש.

חזינו מכאן גודל המעלה של עיסוק בתורה ובמצוות אף שלא לשמה, שגם בלק זכה למה שזכה אף שכוונתו היה להביא לקללת ישראל, מ"מ שבא לו זה מתוך יראה והוא רצה להיות בשם טוב ולכן הקריב הקרבנות, ומתוך כך זכה מה שלא זכה אף אדם לגדולה של מלכות דוד ושלמה ואף מלך המשיח יצא מדוד ושלמה, זה מפליא ביותר, ולכן יש לנו להתבונן בזה גודל החשיבות של קיום התורה ומצוות, ואנו הלא עם ה' אנחנו, ומזרע אברהם יצחק ויעקב ואם כן אפשר לזכות למעלות גדולות אף בעולם הזה וכ"ש לעתיד לבוא ששכר מצוות הוא אז דווקא, וכמ"ש חז"ל ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, וכתב הרמב"ם ששכר שכתוב בתורה למי שמקיים מצוות התורה הוא לא השכר העיקרי, אלא שזה בא רק ליתן ריווח והצלה שיוכלו לקיים התורה בשלווה ובנחת ולזכות על ידי זה לשכר של עולם הבא, ע"ש בדה"ק.

וכל זה הוא להבנת פשטות הדברים, איך זכה בלק שיצא ממנו רות ודוד ושלמה וכל מלכות יהודה עד להגואל צדק שייצא מחלציו שהוא מלך המשיח שבא מדוד ושלמה, אבל באמת יש בדברים האלו ענין של סוד ופנימיות דהנה אם נתבונן בתורה הק' על מה שאירע ליהודה שממנו יצא דבר, ונראה מה שאירע לבנות לוט שמהם יצא מלך המשיח, דהיינו שרות היתה מואבית, ואשתו של שלמה המלך היתה עמונית שילדה את רחבעם מלך יהודה ששמה היתה נעמה העמונית, נמצא שכל מלכות בית דוד יוצא מעמון ומואב, שהם היו בני לוט בן אחיו של אברהם אבינו, וכתבו בספרים הק' שלכן אברהם לקחו עימו בכל מקום וגם הצילו מנימרוד והמלכים ששבו את לוט, זה הכל שראה בנבואה שיש בו ענין של הקמת בית דוד לישראל.

והדבר צריך בירור, ונודה מה שהאריכו הספרים הק' בענין זה ובפרט באור החיים הק' בספרו על התורה שמאריך בכמה מקומות שכותב להסביר זה באמרו שיש בזה חשבון שמים, שנפלו ניצוצות של קדושה מחטאו של אדם הראשון ונתפזרו בין הקליפות, ויש צורך בדבר להוציא אותם ולהחזירם אל הקדושה.

וגם כתבו הספה"ק עוד דברים בזה, למה היתה כך תולדות בית דוד וגם מעשה של בת שבע, שזמה יצא שלמה המלך שישב על כסא ה' ומלך בעליונים ותחתונים, זה היתה מסיבה שלא יהיה קטרוג על זה ולכן סיבב הקב"ה בדברים שנראים לכאורה כמו עבירה וכו' ומזה יצא הקדושה מהקליפות וחיצונים וחזרו לקדושה.

ולכן גם אצל בלק היתה זאת שבתו היה רות שנתגירה, וממנה יצא כל מלכות בית דוד ומלך המשיח, ובזה יש להבין גם ענין של קרח שממנו יצא שמואל הנביא וכ"ד משמרות כהונה, והכל מסיבה זו להסתיר את כל שלא יהיה קטרוג ע"ז ויוכלו הנשמות הק' להוולד ולהיכנס אל הקדושה.

זה משל למי שרוצה להעביר את המכס בדבר חשוב עד מאוד שאי אפשר להעבירו, הוא מעטהו בבלויים של בגדים ישנים ואין מי שיכירו שבפנים יש האוצר החשוב, והמוכס חושב שמעביר סתם דבר פשוט ביותר והמשל מובן מאליו.

ולכן אפשר לומר מש"כ הפסוק וירא בלק בן ציפור את אשר עשה ישראל לאמורי, כלומר שראה ברוחו שיש בו ניצוץ הק' שזמה יהיה "האמורי" "לישראל" כלומר שיצא ממנו ישראל והוא עצמו הוא האמורי כלומר שממנו יצא זאת, ולכן יצא למנוע זאת וביקש לבלעם שיקלל את ישראל, שלא יהיה תקומה לישראל ח"ו, ולא יצא ממנו הניצוץ הק' ונדע דברי קודשו של האור החיים הק' שהרע שונא מאוד את הטוב ולא יכול לסבול אפילו את בניו, אם הם נעשו צדיקים וכמו אצל לבן שרצה להרוג את בנותיו ונכדיו ע"כ.

והיות שמתקרבם הימים להילולת הרה"ק בעל האור החיים הק' זיע"א, נביא עוד כמה דברים מדב"ק בספרו הנ"ל בפרשתינו פרשת בלק, בדברי בלעם שאמר תמות נפשי מות ישרים וגו', הנה

כתב ענין נפלא שגם לבלעם הרשע יהיה לו תקנה ונתקן באחריתו, וכתב שבלעם רצה שביום המיתה ייטב דרכיו ממעשיו הרעים ותועבותיו ונתאווה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישרים שבאומות, אבל לא שאל הרשע שימות כמיתת הצדיקים שבישראל, כי הוא מן הנמנע שיגיע להשגה זו, ובמה שאמר בלעם על עצמו תמות נפשי מות ישרים, זה דיבר ברוח הקודש וכוונה בזה שביקש שיהרגוהו ישראל וגם אמר ותהי אחריתי כמוהו, דהיינו משום שאין לך קליפה בעולם שאין בה ניצוץ מהקדושה, זה המחיה אותה, ואם כן גם בבלעם היתה בו ניצוץ הק' וביקש שיהרגוהו ישראל וע"ז זה מתברר הניצוץ הטוב שבו ויכול להדבק באותו איש ישראל שהרגו לבלעם ויהיה לבלעם בזה תיקון, שהניצוץ הק' שבו ידבק בישראל וגם המקובלים כתבו כי נפשו של בלעם באה בגלגול בחמורו של פנחס בן יאיר זה יורה שנתקן באחריתו, והגם שמת ע"י ישראל היה הניצוץ שבו משוקץ והוצרך להתלבן בגלגולים שונים עד שבא לאתנו של רבי פנחס בן יאיר, ומשם עלה למקומה הראשון ע"כ תו"ל הק'.

ודברים הם נפלאים ביותר שגם אדם רשע כבלעם, מ"מ היתה לו תיקון לבסוף ונתקן, זה לימוד לנו שאנו בני ק-ל חי מעם ישראל הק' שבהם בחר השם יתברך להיות עם קדוש, ולכן אין מקום להיכנס ליאוש ח"ו לומר כאשר אבדתי אבדתי אלא להתחזק ביותר ולתקן את עצמינו בחיים חיותינו ע"י תשובה ומעשים טובים וביותר ע"י לימוד התורה הק' כקדושה וטהרה, ובאמת מי שזוכה להרגיש טעם בתורה ובמצוות כבר לא חסר לו מאומה ויתקיים בו מש"כ עולמך בחיך תראה, שאין לך תענוג היותר גדול מזה כלל.

וכמ"ש"כ האור החיים הק' בפרשה זו על הפסוק "ולא ראה עמל בישראל" שנתכוין לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה הק', מ"מ אינם מרגישים שיש להם עמל, אלא אדרבה כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה, כי כשהצדיקים עוסקים בתורה ומתמידים בה, אין להם עמל בעסק התורה, שאדרבה היא נותנת לו גבורה, והצדיקים שכל ציפופם עושים בו נחת רוח לה' ואינם מייגעים אותו יתברך כביכול, והם אינם בכלל שכתוב עליהם, "הוגעתם את ה' בעריכם" (מלאכי ב, ז) אלא בהם נאמר "ולא ראה עמל בישראל", וכל זה הוא משום שה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. (וכן כתב גם בדברי חיים פר' בחוקתי ע"ש)

ולסיום נביא את דברי קודשו של הרמב"ם שמביא בהלכות מלכים (פרק יא) את דברי בלעם בפרשה זו בענין מלך המשיח וכתב בזה"ל: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וכו', וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמיך ושב וקבצך וכו', ואלו הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים ואף בפרשת בלעם נאמר ושם ניבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל באחרונה, וגם הוא אומר "אראינו ולא עתה" זה דוד "אשורינו ולא קרוב" זה מלך המשיח, "דרך כוכב מיעקב" זה דוד "וקם שבת מישראל" זה מלך המשיח "ומחץ פאתי מבאר" זה דוד וכן הוא אומר וכתבו אצל דוד "ויך את מואב וימדדס בחבל" וקרקר כל בני שת זה מלך המשיח שנאמר בו "ומשלו מים עד ים" והיה אדום ירשה זה דוד שנאמר ותהי אדום לדוד לעבדים, והיה ירשה זה מלך המשיח שנאמר בו "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר שעיר".

ומסיים הרמב"ם באלו הפרקים את ספרו הגדול "משנה תורה" ובסוף הפרק כתב: שבאותו הזמן של מלך המשיח לא יהיה לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, משום שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המענדנים יהיו מצוין כעפר, ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים ושיגו דעת בוראם כפי רוח האדם, שנאמר "כי מלאה דעת את ה' כמים לים מכסים" ע"כ לשונו הק'.

והיה רצון שנזכה לכל זה והימים האלו של חודש תמוז והחודש אב הבעל"ט, יתהפכו לימים טובים ושמחים בבנין ציון וירושלים ברחמים גדולים ובחסדים מגולים ונזכה לקבל פני משיח צדקינו בשמה ובטוב לב בקרוב ממש ברחמים גדולים אמן ואמן.

ניגוב ידיים בימי הקורונה

נקיות (עיין במהרש"ל, וכפי שהביאו המשנ"ב לעיל), שכן כאשר הידיים לחים ממים, חיישינן למיאוס (וכ"כ הט"ז קנח, סקי"ג).

אולם ראוי לציין בזה לדבריו של הלבוש (קנח, יג) דכאשר מטביל את ידיו, אין עליו חובה לנגב¹, אלא יכול להמתין שהידיים יתייבשו מאליהן. כיוון דלא היו כלל מים טמאים, אלא ממתין משום מיאוס. אולם בנוטל ידיו, דיש כאן מים טמאים, לא יועיל כלל שיתייבשו המים מאליהן, אלא בזה צריך לנגב המים (כשלא נטל ג' פעמים). וכן הובאו דבריו של הלבוש במגן אברהם (קנח, סקי"ח). וכן הכריע דצריך לנגב באופן זה ביפה ללב (קנח, י). וע"ע בכף החיים (קנח, סקפ"ז).

אך נראה דכל זה כשנוטל בכמות קטנה, אך בנוטל ברביעית ויותר סגי שיתנגב מעצמו, וכפי שכבר כתב בשולחן ערוך הרב (קנח, יז) וזו לשונו: כל האוכל בלא ניגוב ידים כאלו לחם טמא שנאמר ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים אל תקרי לחמם אלא לח מים ועוד לחמם טמא בגימטריא בלא ניגוב ידים.

יש מפרשים שטומאה זו היא ממים הראשונים שנטמאו מהידיים אם אין בהם רביעית ואף שמים השניים מטהרין את הראשונים מכל מקום לכתחילה צריך להעביר את הראשונים לגמרי ע"י ניגוב ולא די שיתנגבו מאליהן אלא צריך לשפשף במפה או בשאר דברים שהשפשוף מטהרן ביותר אבל המטביל ידיו וכן הנוטל שתי ידיו בבת אחת ושופך עליהם רביעית בבת אחת וכן אם שפך על ידו אחת רביעית וכן שפך על חברתה שאין שם מים טמאים כלל א"צ לנגב ומכל מקום יש בו משום מיאוס אם דעתו קצה עליו.

ויש מפרשים שטומאתן היא מאיסתן שדבר מיאוס קרוי טמא כמו שאמר הכתוב לחמם טמא וגו' וה"ה אם שפך רביעית בבת אחת ולא הקילו אלא במטביל לפי שלא חשו חכמים לתקן ניגוב לטהר הידיים ממאוסותן אלא כשמטהרן בטהרה שתקנו חכמים שהיא נטילה בכלי אבל כשמטהרן בטבילה שהיא כעין טהרה של תורה שהיא טבילה לא חשו לתקן בה כלום ויש להחמיר כדבריהם.

לאור דברים אלו פסק בשו"ת אז נדברו (ח, נב) דאם נוטל בשפע מים, כפי שמצוי כיום ב"ה, וממילא נוטל את ידיו ביותר מרביעית, אין המים נטמאים כלל, ולכן סגי כשמתנגב בעצמו. אלא דהחזו"א (כה, סקי"י) הבין דיש הכרח שהידיים יתייבשו משום מיאוס. אך בכל זאת, ימתין שידיו יתייבשו, ועיין בערוך השולחן (קנח, יז) שהוסיף, שלא ראינו מעולם לאכול בידיים לחות, ומכוער הוא.

לפי הדברים שראינו עד כה, נראה דאם נוטל ידיו בשפע של מים, אין לחוש מצד טומאה. אך מצד מיאוס, ימתין שידיו יתייבשו מאליהן. אולם יכול האדם לומר דזה אינו מאוס בעיניו שידיו קצת לחות, ועיין בזה בשו"ת אגרות משה (אורח-חיים ב, נג). וע"ע בכל זה בקובץ מה טובו אהליך יעקב (י עמוד שפה).

ניגוב אחר מים אחרונים

לגבי ניגוב ידיו אחר מים אחרונים, הדין קל טפי, דהרי מצינו בזה מחלוקת בראשונים. הראב"ד (בתמים דעים טו), בשלחן של ארבע (לרבנו בחיי, שער ראשון), במאירי, בבית יוסף (קפא ד"ה 'משמע' שכ"ה משמעות הרשב"א בתורת הבית), באורחות חיים (הל' נטילת ידים סי' לא) איתא דא"צ לנגב (וע"ע בכל בו כג). והרמב"ם (ברכות ו, כ) חולק בזה.

השולחן ערוך (קפא, ח) כתב בזה: "י"א שמים אחרונים אין צריכים ניגוב, ולהרמב"ם מנגב ואח"כ מברך". ואף שלכתחילה ראוי לנגב, לצאת ידי דעת כולם (מנהג-ברורה סקי"ט). וכ"כ גם בחיי-אדם, נראה דבמצאות שלוש, שחושש מהדבקות בנגיף יש על מי לסמוך ולהקל (וע"ע בספר צרור החיים, דרך שני סי' י).

וכבר כתב בשולחן ערוך הרב (קפא, ז): "יש אומרים שמים אחרונים אין צריכים ניגוב, ויש מי שאומר (רמב"ם ברכות ו, כ. ז, יג) שהמברך מנגב ידיו תחלה ואח"כ מברך אבל המסובין אינם צריכים לנגב לדברי הכל (ים

בפרשתנו פרשת בלק כתוב (במדבר כ"ב, ב'): וירא בלק וגו'.

וחשבתי ב"ה שהנה "בלק", ראשי תיבות: "בלי ק'ורונה לגמרי". אמן כן יהיה רצון.

והנה בענין ניגוב הידים בשעת הקורונה שברוך ה' סר מאתנו המגיפה הזאת, יש כמה הלכות חשובות, וידידי הגאון הנפלא רבי אלחנן פרינץ שליט"א, כתב בזה מאמר יקר, ואלו דבריו: בימים אלו של הנגיף וצריכים לשמור מאוד על הגיינה האם אפשר להקל שלא לנגב ידיים במגבות ציבוריות ולהשאיר הידיים רטובות, במקרים הבאים: אחר יציאה מבית הכסא (כגון: במקום העבודה), אחר נטילת ידיים לאוכל, אחר מים אחרונים, אחר נטילת ידיים של הכהן לעליה לדוכן. ופשוט דאם יכול לדאוג למגבת משלו (או נייר) מראש, עליו לעשות כן.

ניגוב אחר נטילה לאכילת לחם

שנינו בגמרא במסכת סוטה (ד, ב) כי האוכל פת בלא ניגוב ידיים כאילו אוכל לחם טמא. ומבואר ברש"י (ד"ה 'כל') כי האוכל בלי ניגוב ידים, דבר מאוס הוא וחשיב כטומאה. ודברים אלו הובאו בטור (סו"ס קנח) וכתב על כך 'לחמם טמא', בגימטריא 'בלא ניגוב ידים'. טעם נוסף לניגוב הובא באור זרוע (עט) בשם ר"ח, לפיו יש לנגב ידיים בכדי שהמים שעל היד לא יכשירו את האוכל לקבל טומאה. חיוב זה לנגב ידיו לפני אכילת הלחם נפסק ברמב"ם (ברכות ו, ו) ובשולחן ערוך (קנח).

על פניו, יש לומר כי לטעם שכתב רש"י, שלאכול לחם עם ידיים רטובות הוא דבר מאוס, תחול החובה לנגב גם בנוטל יותר מרביעית על כל יד. אך לטעם שכתב האור זרוע בשם רבנו חננאל, שסיבת הניגוב היא כדי לא להכשיר את המאכל לקבל טומאה, אם נטל יותר מרביעית מים על כל יד (או שנטל פעם שניה), הלכה לה טומאת מים ראשונים, ורשאי לאכול בלא ניגוב.

מדברי הבית יוסף (שציין למרדכי ברכות פרק אלו דברים סי' רב) עולה כי אם שופך על שתי ידיו רביעית בבת אחת, אינו צריך ניגוב. ופסק בשולחן ערוך (קנח, יג) דאין חיוב לנגב אם נטל על כל יד יותר מרביעית מים. וכתב בזה המשנה ברורה (סקמ"ה-סקמ"ו):

לחם טמא - כתב הב"ה, דהיינו משום דמים כדלקמן בסימן קס"ב (סעיף ב) ואף טמאים הם שנטמאו מחמת ידיו כדלקמן בסימן קס"ב (סעיף ב) ואף דשופך מים שניים לטהר המים כדאיתא שם, מ"מ לכתחלה צריך להעביר את הראשונים לגמרי ע"י ניגוב ורש"ל כתב דעיקר הניגוב הוא משום נקיות דכשידיו לחים ממי הניגוב יש בו משום מיאוס וכ"מ ברש"י סוטה דף ד.

כתב המ"א בשם התשב"ץ לא ינגב ידיו בחלוקה שקשה לשכחה ועיין בפמ"ג שמתפקק אם דוקא חלוקה או כל בגדיו במשמע.

בלא ניגוב - כן איתא בתוספתא וכתב הב"ה דהטעם הוא משום דבמטביל אין כאן מים טמאים כלל ולכן אין צריך ניגוב ולמד מזה דה"ה בשופך רביעית בבת אחת על שתי ידיו או על כל יד ויד בפני עצמו דקי"ל נמי דהמים טהורים הם [כדלקמן קסב ג] אין צריך ניגוב. ורש"ל חולק על זה דס"ל דעיקר הניגוב שתקנו הוא משום מיאוס וכנ"ל, וא"כ מה לי רביעית בבת אחת או לא, ורק במטביל אין צריכין ניגוב דטבילת הידים הוא כעין טהרה דאורייתא של טבילת הגוף ושם בודאי אין צריך ניגוב. ולכן גם בטבילת ידים לא תקנו בו ניגוב וכדבריו כתב גם הב"ה בסימן קסה וכן הסכימו שאר אחרונים. ואף במטביל דא"צ ניגוב מן הדין כתב המ"א דמי שדעתו קצה עליו יש בו משום מיאוס וצריך ניגוב.

אולם יש מהפוסקים האחרונים הסוברים כי גם אם נטל ביותר מרביעית קיימת עליו חובה לנגב (ויתכן דהוי משום מיאוס), וכן העלו הב"ח (קנח) ושיירי כנה"ג (הגב"י אות יח) שכן מוכח מים של שלמה (חולין ח, לט).

אך עיין בפרישה (קנח, סקי"א) שביאר כי אם 'נטל בשתי פעמים שהיו כאן מים טמאים בלועים בתוך מים השניים, כל זמן שלא נתנגבו', דזה אינו כל כך טומאה, אלא טומאה של מיאוס. ולפי"ז בדיעבד סגי אם נטל פעמיים כל יד. וע"ע בפרישה (אות יב) דאם נטל (או העביר מים) שלוש פעמים, אין חיוב לנגב. ואף שלשיטת הב"ה כל שנטל ידיו מרביעית אין טומאה, נראה דראוי להחמיר. ועיין בביאור הלכה (קנח ד"ה 'כאילו') במה שהביא מר"ח שהמים מכשירין לטומאה. ורבים סוברים דעיקר הניגוב הוא בשביל

¹ ועיין בשו"ת הרדב"ז (א, טו) החולק וסובר דיש לנגב אף בהטביל.

נעימות החיים

ביום השבת נכנס יהודי אל הגאון רבי בנימין דיסקין, רבה של לומז'ה - אביו של "השרף מבריסק", המהר"ל דיסקין - להתבשם מתורתו. טרם יצא האורח, סיפר אגב אורחא לרב העיר שמחר, ביום ראשון, רצונו לנסוע לעיר מסוימת לצורך מסחרו. שמע זאת רבי בנימין ולחש "כוונתכם ללכת", שכן בשבת אסור לדבר על פעולות שאסורות בשבת עצמה. היהודי שמע את ההערה ולא הבין אותה. "כן, לנסוע", "הסביר" למרא דאתרא. משם המשיך היהודי לתאר היכן תעבור הכרכרה ומנה שורה של מקומות שדרכם יעבור. בכל פעם שהזכיר את המילה "לנסוע", תיקן אותו רבי בנימין בלחש "ללכת". ביום ראשון בשבת יצא היהודי לכיכר העיר, מקום חניית העגלות, ביקש לצאת לדרך עם העגלה הראשונה. לצערנו נוכח גלגול שזה עתה יצאה עגלה לכיוון המבוקש, עוד רואים אותה מרחוק, ואם יחיש צעדי, יספיק לעלות עליה. החל היהודי רץ אחרי העגלה, אולם לשווא היה עמלו. ככל שהתקדם הוא - התקדמה העגלה. בסופו של דבר החליט להמשיך עד לתחנה הקרובה ברגל. שם, החליט, יתפוס עגלה להמשך הדרך. לאורך כל הדרך חזר המאורע ונשנה שוב ושוב: העגלה יוצאת רגעים ספורים לפני בואו, הוא מחליט לרדוף אחריה אך לא משיג אותה. בסופו של דבר גילה היהודי שצעד את כל הדרך מעירו למחוז חפצו בגלל כשהוא חסר נשימה. תיקונו של רבי בנימין צף מול עיניו: "ללכת" במקום "לנסוע". "כאשר שב לביתו והתרעם בפני המרא דאתרא על שכך עלתה לו בשל קפידת הרב, חייך רבי בנימין בענווה והבהיר: לא הייתה כוונתי חלילה לקלל אתכם, רק תיקנתי אתכם כפי ההלכה שאין לדבר בשבת דברים האסורים בחול ... מבאר רבי ישראל מביאלא חז"ל דייקו בלשונם: בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכין אותו". אדם רוצה ללכת? אין שום בעיה. הקב"ה לא מגביל אף אחד בבחירה שלו. הדרך פתוחה ואפשר ללכת. אולם אף אחד לא הבטיח לו שישגי את המטרה שרצה. גם בלעם קיבל רשות ללכת. אולם לברך או לקלל? רק מה שישגי את המטרה שרצה! לפי דבריו נוכל לרמז בזה דברי חז"ל (יומא לח:): "בא לטמא - פותחין לו", הדרך פתוחה בפניו והבחירה מצויה בידו. בדרך שרוצה לילך - מוליכין אותו. אבל את המטרה לא ישיג. אולם "בא לטהר - מסייעין אותו", לא רק שיוליכו אותו באותה דרך, כי אם גם יעניקו לו סיוע להגיע למטרתו. (במחשבה תחילה)

של שלמה, חולין ח, י. מג"א קפא, סק"ו). וגם במברך יש להקל בדברי סופרים.

וע"ע בילקוט יוסף (קפא, יא) שנקט: "אף שמעיקר הדין אין צריך לנגב הידים, מכל מקום טוב ונכון לנגבם" (ולכ"ג גם בשו"ת קול מנחם או"ח א, קסד). ועיין בהלכה ברורה בזה (ח"ט עמוד רחצ). אגב, יש אף שחששו שהניגוב במים אחרונים הוא הפסק, ועיין בזה בשו"ת אבני ישיפה (ד, כד). לאור דברים אלו פשיטא לי שבמקום שיש רק מגבות ציבוריות (ואין לו נייר לנגב), וחושש מהדבקות בנגיף דיכול הוא שלא לנגב ידיו אחר מים אחרונים.

ניגוב אחר נטילת ידיים של הכהן לעליה לדוכן

הניגוב בזה אינו לעיכובא דהרי היה יכול לסמוך על נטילת ידיים של בוקר, וממילא אין הניגוב מעכב והכי איתא בשו"ת שבט הקהתי (ג, סד) אך ציין דהוי הידור. וכל"כ דאין חיוב לנגב בספר פסקי תשובות על המשנה ברורה (קכח הערה 97). וע"ע בספר כה תברכו (מערכה ט ס' ב). וכל"כ גם בספר ואני אברכם (טז, 3 ו ד): "בספר כה תברכו מוכיח שאין חיוב לנגב את הידים אחרי הנטילה, ומותר לברך בידיים רטובות".

ושמעת' דאולי יש אף יתרון שאינו מנגב את ידיו, שהרי התוספות (סוטה לט, א ד"ה 'כל כהן') הבינו כי מהפסוק: "שאו ידיכם קדש וברכו את ה'", נלמד שתיכף לנטילה ברכה, גם לגבי נשיאת כפים (עיין ברכות מב, א). ולשיטתם השיעור הוא מהלך כ"ב אמה. ונראה דהכי פסקו המגן אברהם (קכח, סק"ט), שולחן ערוך הרב (קכח, ח) והפמ"ג.

ואף שרבים מהאחרונים (עיין בחיי אדם, בשו"ת זרע אמת יג ועוד) מקלים וסוברים דאין צריך להקפיד על שיעור זמן זה (של כב אמה), וודאי דמי שיוכל להקפיד תבוא עליו ברכה (עיין ביאור הלכה קכח ד"ה 'חוזרים'). ולפי זה חזיתי כי בשו"ת הר צבי (א, נ) כתב דאם ישאיר ידיו רטובות היא נחשב כנוטל אז את ידיו, עיי"ש. וע"ע בכף החיים (קכח, סקמ"ז), בשו"ת להורות נתן (יב אורח-חיים ט) ובספר גם אני אודך (ברכת כהנים ב, ח).

ניגוב אחר יציאה מבית הכסא

בספר פקודת אלעזר (ד, א) הביא דעת מנחת אהרן (כלל ה סימן ד) שכיוון שנטילת ידים שאחר בית הכסא, אינו מעכב. לפיכך יברך לפני שינגב. וציין דיברך סמוך כל מה דאפשר, משום כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן (לפני הנטילה הידיים עדיין נחשבות למטונפות). ואמנם פוסקים רבים העלו דיברך אחר הניגוב (עיין בשלמי ציבור). אך נראה דבמקום צורך בעת זו של הנגיף (ואין לו במה לנגב), יכול לברך אף שידיו רטובות.

העולה לדינא: בימים אלו של הנגיף וצריכים לשמור מאוד על הגיינה, ואין בידו נייר אלא רק מגבות ציבוריות וחושש מהידבקות:

א. יטול ידיו לפני הלחם בשפע מים ואז יאחז הלחם בשקית וכדו' (ואף שראוי מאוד לנגב משום מיאוס, יכול לומר דבשעה זו של הנגיף, אינו מאוס עלי לאכול בידיים לחות).

ב. הוא אינו חייב לנגב ידיו אחר מים אחרונים.

ג. הכהן אינו חייב לנגב ידיו כאשר נוטל לפני עליה לדוכן.

ד. אינו חייב לנגב ידיו אחר בית הכסא. (עכ"ל).

קול קראלי

מהנעשה ונשמע ♦ שיחות ♦ דרשות ♦ ניגונים
ממרן רבינו הגה"ק זי"ע ויבלט"א מרן רבינו הגה"צ שליט"א

074-7962278

שמעו ותחי נפשכם

מאות כבר נושעו! ומה איתך?

רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו' תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של

מרכז "אמונת חיים" קראלי

כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון

רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 08-8659931-

ובאימייל: 3118494@gmail.com

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק דוד משה זי"ע
בן הרה"ק רבי אליעזר זאב זי"ע
מקרעטשיניץ
נלב"ע טו תמוז ומנו"כ ברחובות
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

אדונינו מורינו ורבינו
הגה"ק יצחק צבי משה זי"ע
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל
מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט

זכותו יגן עלינו ועכ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק יקותיאל יהודה זי"ע
בן הרה"ק רבי צבי זי"ע
מצאנז קלויזנבורג
נלב"ע ט תמוז ומנו"כ בנתניה
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הרבנית בתיה חיה ע"ה
א"ח רביה"ק זי"ע ב' חוקי חיים
בת הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זצ"ל
נלב"ע י"ח תמוז תש"ע

לעילוי נשמת

הגה"צ דוד כהן יהונתן זצ"ל
בן כמיה ע"ה
נלב"ע ג תמוז
ת. נ. צ. ב. ה.